

FINNSAM-konferensen i Grue våren 1997

Av Tor Eriksson, Örebro

Fredagen den 30 maj

Veckoslutet 30 maj till 31 maj ägde vårens FINNSAM-konferens rum. För de som önskade fanns det möjlighet att stanna kvar även över söndagen den 1 juni. Platsen var den här gången Grue Finnskog. Drygt fyrtioåriga deltagare samlades för att tillbringa en helg i trivsamt gemenskap med andra likasinnade. Någon deltagare hade kommit ända från Finland enkom för den här sammankomsten. Vid sjön Skasen ligger Finnskogen Turist- och Villmarksenter. Här skulle vi hålla till över helgen. Sentret förfogar över ett tjugotal moderna välutstyrda stugor. I varje stuga finns plats för sex personer. Här inkvarterade vi oss sedan. Anläggningen har tagit med några gamla finska maträtter på matsedeln och till fredag lunch serverades bl.a. römmegröt. Enligt en beskrivning vispas vete- eller kornmjöl i kokande sur grädda. Grädden vispas så länge att den övergår till skirt smör. Gröten ätes sedan med eller utan mjölk. Det är gott men kanske lite mastigt.

Sedan blev det dags för en färd på den norska Finnskogen. Vi tog plats i bussen och så bar det av runt Skasberget till Østre Sollien. Gården var bebodd till 1970-talet, men är nu övergiven. Bosättningen ligger avskilt från närmaste gård. Här levde man på gammalt vis, även om el fanns indragen. Bland byggnadsbeståndet märks t.ex. kokhus, rökstuga, fähus och loge.

Kokhus och vedbod på Østre Sollien

Resan fortsatte vidare mot Tvensberget vid den stora sjön Røgden. På Tvensberget finns Skandinavien's största rökstuga byggd i början av 1860-talet. Vi bekantade oss med gården och dess nuvarande ägare. Sedan vidare mot Lauvhaugen, där kaffet intogs medan Per-Martin Tvensberg berättade om svedjebruket sett utifrån gårdens historia. Vid Lauvhaugen går Finnskogleden förbi. Det är en nästan tjugofem mil lång vandringsled genom riksgränsområdets fångslande natur och kultur.

Bussen rullade så mot Juvanniemi som utgör ett näs vid sjön Røgden. Här ville Carl Axel Gottlund, finnskogens apostel, att en kyrka skulle byggas för finnarna på ömse sidor om riksgränsen. Härav blev intet men på ett stenblock nära sjön finns inristat

25
Juvanniemi 18 -- 21
11

Intill sjön Røgden finns även en minnessten över finska släkter som invandrade till Finnskogen. Den restes 1970 och omfattar över fyrahundra olika släktnamn. På platsen gjordes ett kort stopp innan färden gick tillbaka till Skasenden och Turist- och Villmarksentret. Efter inkvartering i stugorna och väl avnjuten middag med efterrätt och kaffe blev det tid för samling på nytt.

Först presenterades Grue kommun. Grue Finnskog ligger geografiskt mitt på den norska Finnskogen. Tätorten är Svullrya som också är den största tätorten i hela provinsen. I Svullrya ligger Finnetunet, ett friluftsmuseum som med hjälp av byggnader speglar olika delar av den norska Finnskogen. Här arrangeras varje år sedan 1970 Finnskogdagarna med massor av aktiviteter, utställningar och de senaste åren även "Spelet om invandrarna". Sjön Røgden skär tvärs över riksgränsen. Området kring sjön kan i många sammanhang ses som ett kärnområde på Finnskogen. Det är idag den provins i Skandinavien som har flest bevarade rökstugor på ursprunglig plats. Någon av de bevarade rökbasturna i området har varit i bruk in i nutid.

Värd för konferensen var Gruetunet Museum som har arbetat aktivt och systematiskt med dokumentation av finnkulturen på hela norska Finnskogen sedan 1970-talet. Museet har en rikhaltig samling av litteratur, arkivmaterial, foto- och byggnadsdokument. Byggnadsforskningen täcker även in finska byggnader i Sverige och Finland. Under senare år har museet även börjat gå in för att försöka värna om kulturlandskapet vid nedlagda gårdbruk på Finnskogen.

Magne Ivar Mellem och Finn Sollien beskrev sedan Solør Slekthistorielag. Föreningen bildades som en underavdelning av Gruetunet Museum 1977, men började med egen verksamhet på 1980-talet. Man har ett digert källmaterial som täcker ett stort geografiskt distrikt. Forskningen behandlar till en väsentlig del Finnskogen och finska släkter. Sent omsider avslutades fredagskvällens övningar och vi gick till våra stugor. Lite umgänge under friare former följde innan vi kröp till sängs.

Lördagen den 31 maj

Dagen inleddes med frukost. Sedan bänkade vi oss i föreläsningssalen för att lyssna till ett par föredrag. I salen dukades bordsbordet upp; Här kunde man botanisera bland verk från Torsby Finnkulturcentrum och andra försäljare. Birger Nesholen skildrade i ord och bild det finska byggnadsskicket i Skandinavien och Finland. Vi fick följa rökstugans, bastuns och rians utveckling. Modeller av byggnader i trä bidrog till att göra det hela extra intressant. Efter en kort paus då vi bl.a. kunde titta närmare på husmodellerna vidtog Tuula Eskeland scenen. Hon redovisade utförligt de finska ortnamnen på Finnskogen. Tuula har skrivit en avhandling i ämnet och utifrån den speglade hon namnskicket på Finnskogen.

Så småningom började vi bli hungriga och det var dags att bryta för lunch. Sedan fortsatte programmet med interna FINNSAM-ärenden. Till sist blev det tid för lite information från deltagarna. Anita Vannevik passade här på att avtacka Arne Östman för ett tioårigt redaktörskap för tidskriften Finnkultur. En norsk trätäljare har gjort en timmerkörare. Den delades ut till Arne under stormande applåder. Innan vi skiljdes för den här gången drack vi kaffe tillsammans. De flesta deltagarna vände så nöjda hemåt.

Ett tiotal personer stannade dock kvar för att få förbli en dag till i dessa ängder. Vi gjorde ett par utflykter, bl.a. till Fjølperstorp och Nedre Øieren. Vid Nedre Øieren betraktades en bastu med dubbelugn.

Fjolperstorps finngård, Värmland

Abborhögda finngård med bl a kokhus